

Plenum

Torsdag 7.6.2018 kl. 16.05—18.28

4. Statens revisionsverks särskilda berättelse till riksdagen om revisionen av statsboks slutet och regeringens årsberättelse för år 2017

Berättelse B 17/2018 rd

Remissdebatt

Talman Paula Risikko: Ärende 4 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till revisionsutskottet.

Debatt

17.01 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle vuoden 2017 tilinpäätöksestä ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta on tärkeä asiakirja. Se liittyy tähän hallituksen vuosikertomukseen, josta me jo kävimme täällä lähetekeskustelun. Se on parhaillaan tarkastusvaliokunnassa huolellisessa käsittelyssä.

Minusta kaksi myönteistä asiaa tässä raportissa voi nähdä. Toinen on tietenkin se, että nämä talouden tunnusluvut ovat hyvällä tolalla, toteutumassa. Hallituksen tavoitteet ovat toteutumassa. Toinen asia on se, että kun meillä on ensimmäistä kertaa hallituksella strateginen hallitusohjelma, jossa on viisi strategista aluetta ja kymmenittäin kärkihankkeita ja näillä omat mittarit, niin näin ollen nyt voidaan todella paljon paremmin seurata hallituksen toimintaa: miten se strategia toteutuu, miltä mittarit näyttävät. Tässä Valtiontalouden tarkastusvirasto toteaaakin, että hallituksen vuosikertomus antaa kokonaisvaltaisen kuvan julkisen talouden tilasta ja kehitysnäkymistä, ja tarkastusvirasto pitää kuvausta informatiivisena koskien julkista taloutta.

Tarkastusvaliokunta edellyttikin, että tämä vielä viime vaalikaudellakin melko puiseva hallituksen kertomus tulisi informatiivisemmaksi. On todella tapahtunut sitä kehitystä, mitä valiokunta on edellyttänyt, ja tästäkin mielestäni se selviää. Kun täällä käsitelimme hallituksen vuosikertomusta, pääministeri käytti puheenvuoron silloin, ja se oli minusta tärkeää, että hän nosti sillä tavalla esille tämän hallituksen vuosikertomuksen. Me täällä todellakin käytämme aikaa puoli vuotta valtion budjettiin, talousarvion käsittelyyn, mutta tämä tilinpäätös, joka on kuitenkin informaation kannalta hyvin tärkeä ja jota on kansanvallan legitimitetin kannalta tärkeää seurata, tahtoo jäädä aivan liian vähälle käsittelylle. Mielestäni nyt tämä kertomusten parantuminen tässä koskien myöskin tätä Valtiontalouden tarkastusviraston kertomusta antaa meille eväitä käydä tätä tärkeää keskustelua.

17.04 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Valtiontalouden tarkastusviraston toiminta on kehittynyt erittäin merkittävästi viimeisten vuosien aikana, oikeastaan koko sillä jaksolla sen jälkeen, kun virasto siirtyi eduskunnan alaisuuteen vuonna 2007, vai oliko se

Punkt i protokollet PR 63/2018 rd

jo sitä ennen. Se oli tärkeä ratkaisu, että virasto ei enää työskentele valtiovarainministeriön alaisuudessa vaan on eduskunnan yhteydessä, ja sillä turvataan viraston toiminnan riippumattomuus. Tarkastusvirasto tekee erinomaisen hyvää työtä sekä näiden säännöllisten että muiden lakisääteisten tehtäviensä ja lakisääteisten raportointien osalta, ja sen antama informaatio on ollut tarkastusvaliokunnalle erittäin välttämätöntä hallituksen toiminnan seuraamisessa ja hallituksen toiminnan arvioinnissa. Tämä hallituksen vuosikertomus on todellakin tärkeä asiakirja, ja se antaa eduskunnalle mahdollisuuden käydä lävitse, miten käytännössä hallitus on vienyt eteenpäin eduskunnan tekemiä päätöksiä muun muassa budjetin osalta.

Sen lisäksi erityistä merkitystä on sillä, että seurataan reaaliaikaisesti sitä, miten eduskunnan lausumat, eduskunnan tahdonilmaisut, ovat siirtyneet hallinnon päätöksiksi ja miten hallitus on näitä vienyt eteenpäin. Meillä on näitä lausumia voimassa pidemmältä aikaa aika iso joukko, ja silloin tällöin on myös sitten käyty tarkasti lävitse sitä, voidaanko katsoa, että osa näistä lausumista on tullut toteutuneeksi, ja joka vuosi, kun tämä vuosikertomus käydään lävitse, siinä yhteydessä voidaan todeta, että osa lausumista on mennyt riittävästi eteenpäin ja että niistä voidaan luopua. Mutta edelleenkin on se tilanne, että on paljon lausumia, joissa eduskunta on edellyttänyt hallitukselta toimintaa, jotka ovat useamman vuoden vanhoja ja joissa ei ole tapahtunut riittävää edistymistä. Pidän perusteltuna sitä, että tässä lausumakäytännössä eduskunta ilmaisee selkeämmin sen tahtonsa, että kun on annettu eduskunnan tahdonilmaisu lausuman muodossa, niin hallituksen pitää se viedä ilman viivytyksiä eteenpäin. Se on kansanvallankin uskottavuuskysymys, että kun korkein valtioelin määrittää tahtonsa, niin sitä lähdetään hallituksen puolelta viemään eteenpäin.

Tämä kysymys ei liity erityisesti mihinkään hallituspohjaan, vaan sitä ongelmaa, että eduskunnan tahdonilmaisut saattavat unohtua, kyllä esiintyy kaikissa mahdollisissa viime aikojen hallituspohjissa. [Puhemies: Edustaja... — Anteeksi, se oli vain tauko.] — Joo, tämä tarina jatkuu vielä, tämä oli vasta johdatus asiaan. — Kun näin on, niin ajattelen, että tarkastusvaliokunta tällä kierroksella voisi ottaa ehkä vähän kriittisemmän otteen tähän lausumien toteutumispuoleen, niin että jos on selkeitä asioita, joita ei ole viety eteenpäin, niin tarkastusvaliokunta raportoi sitten suurelle salille tarkemmin, missä näitä puutteita on, jotta tämä ryhti asiassa saadaan kohdalleen.

17.07 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Sanon heti alkuun, etten unohda: minusta tämä edellinen esitys oli hyvä ja viisas. Itse myös kunnioitan aina sitä, että hallitus nauttii eduskunnan luottamusta eikä päinvastoin, ja siksi on tärkeää, että myös lausumien toteutumista kykenemme seuraamaan. Samoin on toinen asia, mikä liittyy budjettitalouteen: eduskunta on kautta aikain ollut siitä hieman tyytymätön, että kun eduskunta tekee niitä budjettilisäyksiään joulun alla, niin sitten seuraavana vuonna hallitus karsii ne pois, ja eduskunta taas uudestaan nämä samat kohteet joutuu lisäämään. Tässä on merkittävä puute.

Yhdyn, puhemies, siihen näkemykseen, että Valtiontalouden tarkastusviraston toiminta on erittäin hyvää ja kehittyntä ja se antaa meille hyvin informatiivista tietoa. Täällä mainittiin, että joskus on moitittu, että esimerkiksi vähän liian puisevia kertomuksia on hallituksella ollut, mutta kun katselee viime päivien menoa ja tätä sote-sotkua, mikä meillä on, niin siitä ei varmasti puisevaa kertomusta mikään hallitus saisi aikaan. Tulevaisuudessa varmasti tulemme näkemään värikkäitä kertomuksia.

Punkt i protokollet PR 63/2018 rd

Vähän tähän liittyenkin, puhemies, minulle tuli tuossa kyselytunnilla mieleen, että tässä yhteydessä, kun puhumme esimerkiksi valtion tilinpidosta ja näistä asioista, olisi varmasti syytä kiinnittää huomiota myös varsin outoon seikkaan, joka nyt on ilmennyt tässä sote-sotkussa, eli tähän pilottiasiaan. Nythän on käynyt niin, että kaksi kertaa hallitus on myöntänyt 100 miljoonaa näihin pilotteihin — ensin 100 miljoonaa vuosi takaperin, ja nyt on myöntämässä parhaillaan käsittelyssä olevassa lisätalousarviossa lisää 100 miljoonaa — ja samaan aikaan näitä pilotteja koskeva lainsäädäntö ei ole voimassa. Ja perustuslakivaliokunta jo kahteen kertaan on sanonut, että näin ei tulisi toimia, että budjetoidaan rahaa tai tehdään pilotteja ilman, että vastaava lainsäädäntö on voimassa. Sitähän tässä kyselytunnilla juuri sivusimme ja hämmästelimme tätä tilannetta. Niinpä mielestäni olisi syytä keskustella myös tästä ja myöskin vähän kiinnittää huomiota jatkossa tähän, miten tämä on suhteessa sitten tähän budjettikäytäntöön, siihen, että voi tapahtua näin, että tulee rahaa pilotteihin, joita edes perustuslakivaliokunta ei pidä asianmukaisena tässä järjestyksessä tehtävän. Varsinkin nyt, kun tämä on niin ajankohtainen, että meillä on parhaillaan lisätalousarviossa 100 miljoonaa — juuri eilen oli lähete keskustelussa, jolloin hallitus ilmoitti, että ihan hyvä näin, että ei mitään ongelmaa, ja tänään kuitenkin nämä pilotit sitten päätettiin ikään kuin jäädyttää tai peruuttaa — niin eikö tämä nyt ole vähän sellaista päivän sote-meininkiä? Anteeksi, puhemies, ilmaisuni, mutta tältä tämä välillä alkaa näyttämään. Ilmaisen kyllä tässä huoleni siitä, suhtaudutaanko tällaisiin seikkoihin suhteessa eduskunnan budjettiin ja rahankäyttöön edes vakavasti, kun tällaista tehdään.

17.10 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Täytyy ensin kiittää Valtiontalouden tarkastusvirastoa tästä kertomuksesta ja kaiken kaikkiaan siitä hyvästä työstä, mitä se tekee, ja siitä, miten se antaa meille myös sitten täällä työkaluja seurata niin hallituksen kuin eduskunnankin toimintaa.

Sitten täytyy hallitusta kiittää siitä, että raportointi kestävän kehityksen edistämisestä otetaan nyt mukaan Agenda 2030 -selonteon mukaisesti, se, miten se on toteutunut, ja laajemminkin, miten pystymme edistämään kestävää kehitystä, vaikka tietysti on selvää, että nyt näin alkuvaiheessa, vielä tässä kohdin ei niitä tuloksia niinkään ole.

Mutta sitten tästä raportoinnista yleisemmin: Täälläkin on todettu, että erityistä huomiota tulisi kiinnittää siihen, mistä raportoidaan, mitkä ovat ne tavoitteet, joiden täytyisi selvästi olla ilmaistuina siitä, mitä halutaan saavuttaa, ja ennen kaikkea mitkä ovat ne mittarit, joita sitten käytetään, kun mitataan sitä, onko tavoitteet saavutettu. Tämä on varmasti semmoinen kohta, joka täytyisi riittävän tarkkaan pohtia, jotta me oikeasti mittaamme niitä asioita, jotka ovat oleellisia sen suhteen, mitä me olemme päättäneet siitä, millaisia tavoitteita pitää saavuttaa, ja tietysti myös resurssien käytön suhteen: onko resurssit riittävällä tavalla ja järkevästi mitoitettu ja saadaanko niillä sitä, mitä halutaan.

Täällä on nostettu asioita eduskunnan esittämistä kannanotoista. Itse haluan nostaa näistä tämän valtion ict-hankkeiden suunnittelun ja seurannan. Usein sanotaan — aina eri hankkeiden yhteydessä, vaikka nyt viimeisenä tämän soten yhteydessä — että säästöt tulevat siitä, kun tehdään erilaisia tietoteknisiä ratkaisuja, digitalisoidaan ja muuta. Mutta kuinka aidosti tätä sitten voidaan seurata? Tässäkin on kiinnitetty huomiota siihen, että siinä suunnitteluvaiheessa se on varsin puutteellista ja myös seuranta on hyvin satunnaista. Ja aika usein käy niin, että oikeastaan sitä hanketta ei vielä kunnolla ole saatu vietyä läpi, kun uusi hanke samasta aiheesta jo pukkaa päälle. Kun me kuitenkin usein paljon luomme toivoa siihen, että nimenomaan ict:n avulla me saamme kustannustehokkuutta, me saamme

Punkt i protokollet PR 63/2018 rd

sujuvuutta palveluihin, niin tämä on kyllä asia, mihin meidän täytyisi todella kiinnittää huomiota jo siinä suunnitteluvaiheessa, seurata sitä toteutumista todella tarkasti, että me voimme ottaa opiksi ja mahdollisesti saada siitä niitä hyötyjä, mitä aina kuvittelemme.

17.13 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kaksi asiaa.

Toinen oli tämä edustaja Viitasen esille nostama pilottiasia. Kuten valtiovarainministeri Petteri Orpo äsken omassa puheenvuorossaan kyselytunnilla aivan oikein sanoi, mitään rahojahan ei tietenkään liikkeelle lähde ennen kuin lait on hyväksytty. Näinhän se oli. Se oli ihan selvästi sanottu. Luulisi tuon noin varttitunti sitten kuullun asian tulleen ymmärretyksi kerralla, mutta tulkoon nyt vielä kerran sanotuksi, ettette te kolmatta tai kolmattakymmenettä kertaa tätä asiaa sano taas kerran väärin. Olkoon tämä se oikaisu.

Mutta se toinen varsinainen asia, mihin tässä kertomuksessa haluan kiinnittää huomiota, on tämä tarkastusviraston tekemä erilliskertomus. Täällä puhutaan ihan lopussa tästä valtion riskien hallinnoinnista, valtion vastuista ja riskeistä. Pitää muistaa, että esimerkiksi tämän päivän laivateollisuudessa, kun joku varustamo tilaa vaikka nyt tuolta Turun telakalta tai täältä Helsingistä valtavan loistoristeilijän, joka rakennuskustannuksiltaan saattaa olla miljardin luokan ostos per laiva, niin sehän tarkoittaa käytännössä myös sitä, että kaikki maailman loistoristeilijäkaupat, mitä varustamot tekevät laivatelakoiden kanssa, tehdään aina niin, että tämä rakentaja hommaa sen rakennusaikaisen rahoituksen ja tätä kautta syntyvät nämä takausvastuut, joita Suomessakin yli 20 miljardia on erilaisiin teollisuushankkeisiin takauksia valtio antanut, että saadaan nämä teollisuushankkeet rahoitettua. Sitten kun kauppa on syntynyt, niin totta kai kauppahinta maksetaan, ja näin valtiolta edesauttaa suomalaista ulkomaankauppaa ja suomalaisen osaamisen myyntiä ulkomaille.

Näihin riskeihin totta kai pitää kiinnittää suurta huomiota, ja Valtiontalouden tarkastusvirasto tekee tässä erinomaista työtä. Vaikka nämä riskit todellakin jonkun mielestä ovat vakavia riskejä, se on normaali käytäntö esimerkiksi loistoristeilijäkaupoissa tai laivakaupoissa yleensä, että rakennuttaja ottaa sen rakentamisen aikaisen rahoituksen itse ja sitten vasta kaupan jälkeen kauppahinta maksetaan ja nämä takuut raukeavat sitä myöten.

17.15 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Todellakin tämä vuosikertomus on kehittynyt ja se on informatiivisempi ja helpompi luettava, mutta vieläkin ei olla maalissa. Kehitystyöhän lähti voimakkaasti liikkeelle viime vaalikaudella. Silloin edustaja Braxin johtama tarkastusvaliokunta, johon taisi edustaja Anttilakin kuulua, otti tämän yhdeksi selvityksen kohteeksi. Sitten siltä pohjalta eduskunta teki lausumien muodossa päätökset, että pitää ryhtyä kehittämään tätä niin, että saadaan enemmän informaatiota käyttökelpoisessa muodossa. Sitten myös tästä riskien esille tuonnista on tehty eduskunnassa useampia päätöksiä, että nämä riskit pitää avata paremmin kaikkineen mukaan lukien euroalueeseen liittyvät riskit siltä osin kuin Suomen Pankilla tai Suomen valtiolla on tehtyjä rahasijoituksia tai lupauksia joidenkin lainoitusten osalta näille kriisivaltioille.

Tässä on siis myönteistä kehitystä, mutta edelleenkin ollaan tilanteessa, josta täällä edellä edustaja Mikkonen puhui: nämä mittarit ovat ratkaisevia, pitää olla ensin konkreettiset tavoitteet, jotka ovat sellaisia, että niistä voidaan nähdä, että hallituksen toiminnalla on joku yhteys siihen tavoitteeseen. Sitten kysymys on, että tämän hetken tilanne tavoitteiden konkreettisuudessa ja mittaristossa ei ole riittävän selkeä. Se on käynyt jo tähän mennessä ilmi, kun tähän hallituksen vuosikertomukseen on tarkastusvaliokunnassa alustavasti paneuduttu, eli kyllä tässä tulee työtä myös seuraavalle hallitukselle niin, että on hallitusoh-

Punkt i protokollet PR 63/2018 rd

jelma sitten strateginen tai taktinen tai siltä väliltä tai operatiivinen, niin siellä pitäisi olla kuitenkin selvästi konkreettiset tavoitteet ilmaistuina ja sitten pitäisi katsoa tätä mittari-puolta, jotta päästäisiin siihen tilanteeseen, että voitaisiin jälkikäteen paremmin arvioida hallituksen toimintaa, sen onnistumista sekä eduskunnan että kansalaisten osalta, joten työ-tä tässä tullaan tarvitsemaan myös tästä eteenpäin.

17.18 Sirkka-Liisa Anttila kesk: Arvoisa puhemies! Tarkastusvaliokuntahan on valio-kunnista uusin tulokas, mutta on minusta jo tänä aikana osoittanut tarpeellisuutensa. Viime vaalikaudella olin jäsenenä, ja aivan kuten edustaja Heinäluoma totesi, siellä tehtiin erit-täin merkittäviä selvityksiä muun muassa nuorten syrjäytymisestä, homerakentamisesta, ja sitten tehtiin selvityksiä Senaatti-kiinteistöistä. Siellä on esimerkiksi — jos oikein muistan — 14 kohdan ponsi, joka liittyy siihen, mitä Senaatti-kiinteistölle pitäisi tehdä tai mitä pi-täisi tehdä nuorten syrjäytymisasiassa. Tässä tulee mieleen kysymys, onko valiokunta nyt sitten seurannut näiden ponsien toteutumista, siitä yksinkertaisesta syystä, että muuten näistä selvityksistä ei ole vastaavaa hyötyä. Niihin on kuitenkin, kun osa niistä on rahalla tehtyjä, mennyt myöskin varoja, ja sen takia kysynkin valiokunnan puheenjohtajalta: mis-sä vaiheessa on niiden asioiden seuraaminen, joista valiokunta on tehnyt viime vaalikau-della erittäin hyviä mietintöjä?

17.19 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Tähän samaan teemaan kuin edustaja Ant-tila lopetti, Senaatti-kiinteistöihin, haluaisin myös muutaman sanan sanoa.

Valtiontalouden tarkastusvirasto tekee hyvää työtä, ja näitä arviointityökaluja ja mitta-reita tehtyjen päätösten vaikuttavuuden osalta tulee kehittää edelleen. Yksi asiakokonai-suus tässä laajassa arvioinnissa ovat myös vaikkapa julkisen talouden suunnitelman lau-sunnot, joita eri valiokunnat nyt antoivat. Itse olen hallintovaliokunnassa, niin sanotussa poliisi- tai kuntavalio-kunnassa, sekä puolustusvaliokunnassa, ja näiden molempien hallin-nonalojen puolella on valtavat kiinteistömassat. Puolustusvoimien kiinteistömassat taita-vat olla valtion kiinteistöistä se isoin osa. Poliisi tulee varmaan hyvinkin kärjessä ja sitten hälytyskeskukset yms.

Näissä lausunnoissa valiokunnat kiinnittivät huomiota siihen, että Senaatti-kiinteistöt huolehtii toki omasta taloudesta ja omasta toiminnasta, mutta tällainen kokonaisarviointi Senaatti-kiinteistöjen toiminnan ja talouden osalta ja taas toisaalta valtion virastojen, vaikkapa nyt tässä edellä mainittujen poliisin ja Puolustusvoimien, osalta ei ole siinä tasa-painossa kuin pitäisi olla. Julkisen talouden suunnitelmaan liittyvät säästöleikkurit uhkaa-vat syödä toteutuessaan esimerkiksi puolustushallinnolle asetetut 50 miljoonaa valmiuden nostamiseen lähivuosina käytännössä nolliin niin, että valtion itsensä nostamat taloudelli-set resurssit syödään kiinteistöjen kallistuessa.

Näin ollen toivoisin, että Valtiontalouden tarkastusvirasto voisi ottaa myös tällaisia teema-arviointeja viitaten tuohon viime kaudella tarkastusvaliokunnassa olleeseen arviointityöhön, joka Senaatti-kiinteistöjen toiminnan ja talouden yhteydessä tehtiin. Tällainen teema-arviointi voisi sopia vaikkapa tähän koko valtiontalouden kehykseen, kaikkeen val-tion kiinteistöomaisuuteen.

17.21 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kari otti tä-män Senaatti-kiinteistö-asian esiin, ja itsekkin toivon todella, että Valtiontalouden tarkas-tusvirasto kiinnittäisi tilanteeseen huomiota. Olen pohtinut, onko tuottotavoite mahdolli-

Punkt i protokollet PR 63/2018 rd

sesti liian korkea. Siellähän tuottotavoite on 1,5—3 prosenttia, mikä sinänsä ei kuulosta kovalta, mutta toinen puoli asiassa on aina se, millä tavalla ne kiinteistöt arvioidaan, ovatko myöskin niiden arvot kohdallaan. Esimerkiksi Puolustusvoimillahan tällä hetkellä vähän vajaa 11 prosenttia budjetista menee kiinteistökuluihin. Voidaan tietysti argumentoida, onko se vähän vai paljon, mutta määrä on kuitenkin kasvussa, ja olen huolestunut siitä, millä tavalla meidän sisäisestä ja ulkoisesta turvallisuudestamme huolehtivat tahot pystyvät hoitamaan sen perustehtävänsä, joka on niille lakisääteinen, jos yhä suurempi osa rahoista menee kiinteistökuluihin.

17.22 Sirkka-Liisa Anttila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan lyhyesti otan esimerkin viime vaalikaudella tarkastusvaliokunnan tekemästä selvityksestä. Loimaalla olevan Sarka-museon kustannuksista 70 prosenttia oli Senaatin vuokria, ja tämä on aivan totta. Eli tämä järjestelmä ei ole sellainen, kun ei voida kilpailla. Museo on se, missä sen toiminnon pitää olla. Koska ei voi toiseen paikkaan siirtää, niin silloin ollaan tilanteessa, että sinne voidaan ilmeisesti määrätä melkein minkälainen vuokra tahansa. Ja tietysti suurin syy on se, että Sarka-museo oli rakennettu ja niihin kustannuksiin Senaatti haluaa tietyllä ajalla sen kuoletuksen ja tuottavuuden, mutta se järjestelmä oli kerta kaikkiaan katastrofaalinen. Sama oli esimerkiksi tutkimustoiminnassa, Luonnonvarakeskuksen toimipisteessä Jokioisissa. Jokioisissa 65 prosenttia olivat ne vuokrat, mitä Senaatti otti.

Puhemies Paula Risikko: Mennään tässä vaiheessa puhujalistaan.

17.23 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä edustaja Hoskonen muun muassa kommentoi puheenvuoroani, ja aloitan siitä, että kyllä tässä nyt mielestäni kuitenkin jonkinlaisen huomion paikka on, kun miettii sitä, että eilen me keskustelimme lisätalousarvion yhteydessä siitä, että hallitus oli budjetoimassa 100 miljoonaa euroa näihin pilotteihin, joista perustuslakivaliokunta on jo kaksi kertaa sanonut, että näin ei tulisi toimia, niin että kovin köykäistä tämä suhtautumistapa tuntuu hallituspuolueilla olevan.

Eilen kun tästä keskusteltiin, niin oli juuri se köykäinen asenne samanlainen kuin edustaja Hoskosella äsken, että eihän se mitään vaikka budjetoidaan, että ei valmistelussa mitään, kunhan ei sitten vain käy niin, että rahaa käytetään ennen kuin lainsäädäntö on voimassa, että valmistelu on ihan hyvä ja ok hallituksen ja ministeri Orpon mielestä. Mutta kuinka sitten kävikään, kun uusi päivä koitti? Tänään uutinen kertoo, että nyt kuitenkin näiden pilottien valmistelu on keskeytetty, joten kyllä nyt kuitenkin tuntuu, että tässä mennään niin kuin päivä kerrallaan ja hallituksen linja on — rohkenen nyt sanoa — todella poukkoilevaa ja epäselvää. Kyllä se aiheuttaa myös omalta osaltaan mielestäni kritiikin aihetta paitsi sen asian suhteen, niin myös tämän linjan selkeyden suhteen. Kaiken kaikkiaan, puhemies, täällä on puhuttu monista riskeistä, kaikesta tästä, ja voisin sanoa, että tämä koko sote-kokonaisuushan muodostaa valtaisan sellaisen, mutta siitä en nyt tässä yhteydessä sen enempää.

Mutta, puhemies, tässä on hyvin kuvattu joissakin aiemmissa puheenvuoroissa näitä tulevia haasteita, tavoitteita ja sitä, että pitää olla mittareita. Minun mielestäni on ihan hyvä, että ollaan päädytty esimerkiksi siihen, että tällaisia poikkihallinnollisia teemoja tullaan nostamaan tulevaisuudessa, kuten vaikka tämä kestävä kehitys, joka tulee olemaan seuraavan budjetin ikään kuin tämmöisenä läpileikkaavana teemana. Itse olen valtiovarainvalio-

Punkt i protokollet PR 63/2018 rd

kunnan sivistys- ja tiedejaoston puheenjohtaja, ja annoimme juuri lausuntomme lapsiasiavaltuutetun kertomuksesta, jossa annoimme tuen sille, että kehitämme vahvasti lapsibudjetointia ja lapsivaikutusten arviointia. Mielestäni se oli tärkeä linjaus budjettivaliokunnalta, valtiovarainvaliokunnalta, eteenpäin sitten terveisenä. Ja nämä kaikki ovat juuri niitä asioita, että sitten kun tähän mennään, me tarvitsemme selkeitä tavoitteita ja me tarvitsemme selkeitä mittareita, jotka sitten mittaavat, kuinka hyvin näihin tavoitteisiin pääsemme.

17.26 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Anttila kysyi sen perään, miten tarkastusvaliokunta aikoo näiden lausumien osalta menetellä liittyen viime vaalikauden lausumiin. Muun muassa tämä Senaatti-kiinteistöt-asia ja sitten myös nämä rakennusten kosteus- ja homeongelmat ja nuorten syrjäytyminen olivat esillä. Voin edustaja Anttilalle kertoa, että nämä tullaan käymään valiokunnassa erittäin huolella lävitse. Itse asiassa tämän päivän kokouksessa on käyty tarkastusvaliokunnan vastuulla olevat lausumat, niiden seuranta, lävitse ja päätetty, mistä tullaan pyytämään lisätietoja hallitukselta, aihealueista, joissa näyttää, että tulokset eivät ole riittäviä.

Tarkastusvaliokunta tulee ottamaan tämän lausumien toteutuksen asian erittäin vahvasti omassa työssään esille. Tämä hallituksen vuosikertomushan on sitten muilta osin muiden valiokuntien arvioitavana, ja jokainen valiokunta omalta kohdaltansa katsoo sen oman toimialan asiat, miten lausumat ovat menneet eteenpäin. Sitä kautta tämä tulee sitten koko eduskunnan käsittelyyn ensi syksynä, valitettavasti ensi syksynä, koska nyt ollaan tilanteessa, että tämä sote on vienyt kaiken ylimääräisen ja vähän enemmänkin energiasta eri valiokunnissa niin, että sitä ei ehditä tehdä ennen kesätauolle lähtöä. Mutta tämä tulee joka tapauksessa.

Senaatti-kiinteistöt-asia on todellakin erittäin iso asia. Nyt minulla ei ole tässä sitä ajantasaista informaatiota, niin että voin sanoa vain muistinvaraisesti, että kyllä eduskunnan viime kauden kannanotot Senaatti-kiinteistöjen osalta ovat johtaneet erittäin merkittävään Senaatti-kiinteistöjen toiminnan uudistamiseen. Siellähän oli monenlaisia ongelmia, ja tarkastusvaliokunnan viime vaalikauden havaintoihin liittyy vähän se epäily, että niitä Senaatti-kiinteistöjen vuokria käytettiin tällaisena ylimääräisenä leikkaustapana, eli kun on yhtäältä erilaisia säästöohjelmia tehty valtion budjetissa ja sitten on ollut tarve budjetin tasapainottamiseen, niin tarkastusvaliokunnalle viime kaudella heräsi se epäily, onko niin, että näitä Senaatti-kiinteistöjen aika korkeita tuottovaatimuksia käytetään tällaisena lisäleikkurina, mitä kautta imetään pois rahaa valtion virastoilta, ministeriöiltä ja eri valtion toimipisteiltä.

Tämä johti tähän eduskunnan kannanottoon ja sitten päätökseen siitä, että Senaatti-kiinteistöjen toiminnan osalta pitää tehdä tällainen ulkopuolinen selvitys, ja se selvitys on nyt tehty, ja tarkastusvaliokunta on kuullut sen tulokset. Kun tämä on tässä kiinnostanut useampaa kansanedustajaa, muun muassa Anttilaa, Karia ja Kaumaa, niin pyydän, että tämä tämänhetkinen Senaatti-kiinteistöjen toiminnan kehittämisen tilanne muistoidaan teille, jotta voitte nähdä, miten tämä asia on tähän mennessä mennyt eteenpäin. Syksyllä sitten tästä tehdään tarkastusvaliokunnan työssä uudelleen huomioita.

17.29 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan Senaatti-kiinteistöistä on paljon puhuttu ja on tullut hyviä puheenvuoroja, ja muutoinkin tietysti on tärkeitä nyt näiden turvallisuuskiinteistöjen osalta, että käydään läpi tämä tarkka selvitys siitä, miten voidaan jatkossa sitten näitten puolustusalan ja sisäministeriön hallinno-

Punkt i protokollet PR 63/2018 rd

nalalla olevien viranomaisten toimitiloja myöskin yhdistää ja myös valtionjohdon tiloja, joissa on tiukemmat turvallisuuskriteerit kuin muutoin yleensä hallinnonalan kiinteistöillä, ja miten voitaisiin muitten maiden malliin nämä kiinteistöt sitten saada saman toimijan alle ja ottaa tosiaan nämä mielettömät tuottovaatimukset näiltä kiinteistöiltä pois, koska niitä ei käytännössä kukaan muu toimija voi käyttää, tietenkin myös näitten varasto-toimintojen osalta, mitä sitten Puolustusvoimilla on käytössään. [Puhemies koputtaa] Mutta sitten myöskin muilla hallinnonaloilla näitä ongelmia Senaatti-kiinteistöillä on. Luke on tästä yksi hyvä esimerkki.

Puhemies Paula Risikko: Sitten mennään taas puhujalistaan.

17.30 Mikko Savola kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä Senaatti-kiinteistöt-asiaan puuttuminen:

On hyvä kuulla, mitä edustaja Heinäluoma tarkastusvaliokunnan puheenjohtajana sanoo, että tämä tullaan tarkastelemaan ja tähän tullaan puuttumaan. Tämähän on merkittävä asia nimenomaan puolustushallinnon puolelle. Täällä jo puhuttiin siitä, kuinka 11 prosenttia tällä hetkellä menee puolustusbudjetista kiinteistökustannuksiin. Minun tietojeni mukaan nämä kustannukset ovat jopa nousussa. Joidenkin arvioiden mukaan jopa 20 prosenttia voisi mennä tulevaisuudessa kiinteistökustannuksiin puolustusbudjetista. Onhan tämä nyt täysin kestäväntöntä.

Kun puhutaan puolustuksen ja puolustushallinnon, Puolustusvoimien käyttämisestä kiinteistöistä, niin nämä ovat sen tyyppisiä kiinteistöjä, ettei niitä voi vuokrata keneltäkään muulta. Ei ole vaihtoehtoja käyttöä myöskään näille kiinteistöille, että niitä voisi vuokrata kenellekään muulle, joten kyllä tämä on valtion toimesta ja Senaatti-kiinteistöjen toimesta, jos voisi kuvailla, erittäin epäoikeudenmukaista ja huonoa toimintaa. Tämä pitää meidän pystyä muuttamaan siten, että nämä kiinteistömenot saadaan meillä oikealle tasolle.

Joka tapauksessa hinnat nousevat nyt jatkuvasti ja tähän tulee puuttua. Siihen tulee puuttua tietysti niin, että sitä seurataan. Valtiontalouden tarkastusvirasto on sitä varten, että se seuraa. Kun näitä lausumia on tehty aiemminkin, niin tarkastusvaliokunnan niihin tulee puuttua, ja tässä ollaan kyllä aivan siinä asian ytimessä, että nyt tämä asia otetaan tapetille. Viimeistään seuraavan hallituksen seuraavissa hallitusneuvotteluissa mielestäni tulee tämä asia ratkaista niin, että kiinteistökustannukset eivät ole se, joka esimerkiksi nyt puolustushallinnolta näin suuren siivun vie.

17.32 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Oli hyvä kuulla tarkastusvaliokunnan puheenjohtajalta, edustaja Heinäluomalta se, että nämä lausumat edellisen tarkastusvaliokunnan aikana tehdyistä selvityksistä käsitellään ja me saamme niistä sitten tietoa. Siis tämä Senaatti-kiinteistöt, mistä tässä on paljon puhuttu, on yksi niistä, ja tässä on käytetty oikein hyviä puheenvuoroja siihen liittyen, ja niihin on helppo yhtyä, mutta sitten ovat myös tämä nuorten syrjäytymiseen liittyvä selvitys sekä sitten rakennusten sisäilmaongelmiin liittyvä selvitys.

Itse ajattelen niin ja toivoisin, että kun tarkastusvaliokunta tekee näitä hyviä raporttejaan ja siellä ovat kaikki puolueet mukana niitä yhdessä tekemässä, niin niitä hyödynnettäisiin entistä enemmän myös sitten tulevina vuosina, jos siinä samalla kaudella ei saada kaikkea tehtyä. Nythän tämä hallitus on tehnyt omat Terveet tilat -raporttinsa, mikä on si-

Punkt i protokollet PR 63/2018 rd

nänsä ihan hyvä, ja on myös nuorten syrjäytymisestä tilattu erilaisia selvityksiä, mutta itse näkisin, että olisi ehkä meidän toimintamme kannalta tehokkaampaa, jos me ennemmin kuin tilaamme uusia selvityksiä vanhojen päälle ensin katsoisimme, mitä niissä vanhoissa on, ja huolehtisimme, että ne toimenpiteet tehdään, eikä niin, että sitten tilataan uusia selvityksiä ja raportteja ja unohdetaan tavallaan ne vanhat, mitä on jo tehty ja missä on vielä paljon eteenpäin mentävää. Esimerkiksi sisäilmaongelmien kohdalla on hyvin konkreettisia toimenpide-esityksiä, jotka vieläkin ovat tekemättä, ja olisi parempi, että jatketaan siitä kuin että ikään kuin keksitään ne samat toimenpiteet uudestaan.

17.34 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Kuten tiedossa on, tarkastusvaliokunnalla on hyvä puheenjohtaja, ja oli kauhean iloista kuulla, että heti esimerkiksi tähän Senaatti-kiinteistö-asiaan ilmoitettiin valiokunnan tarttuvan, kun siitä terveisiä tulee, ja muutenkin kuulimme edustaja Heinäluoman kuvaavan niitä toimia, mitä kaiken kaikkiaan tarkastusvaliokunta on tekemässä. Itselläni on ilo olla tässä valiokunnassa varajäsenenä ja toki sitä kautta päästä myös osalliseksi tähän työhön.

Puhemies! Tähän loppuun haluaisin osaltani antaa terveisiä tai toiveen eteenpäin myös sinne tarkastusvaliokunnan päähän — sen ehdin jo puheenjohtajalle tuossa äsken sanoa ennen kuin hän toiseen tilaisuuteen lähti — että mielestäni olisi viisasta pohtia, miten nyt sitten esimerkiksi tämä pilottiasia, mikä täällä tuli esiin — eli rahankäyttö suhteessa siihen, milloin sitten oikeasti tällainen toteutuu — tavallaan suhteutuu nyt siihen, mikä on tarkoituksenmukaista, puhumattakaan siitä, mikä on sitten eduskunnan budjettivallan ja muun näkökulmasta asianmukaista tässä pilottiasiaassa. Ja, puhemies, kun miettii sitä, että onhan tässä nyt kuitenkin tilanne, että tässä on tehty näitten pilottien suhteen valtaista työtä, virkatunteja siihen käytetty, maakunnat ikään kuin pistetty niiden kanssa hosumaan, valmisteltu, budjetoitu ja sitten keskeytetään ja kaikki tämä, niin kyllähän sekin osaltaan rahaa maksaa. Siksikin minusta tämä on ihan relevantti kysymys. Mutta näillä eväin, puhemies, esitän vain toiveen tai idean tai terveisen, miksikä sitä nyt haluaa nimittää, että tarkastusvaliokunta voisi myös tätä asiaa joltain osin käsitellä.

17.36 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä yhteydessä haluan myös kiittää tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja edustaja Heinäluomaa hyvästä vastauksesta. Tarkastusvaliokunta puuttuu asianmukaisella tavalla ja tekee asianmukaisia huomioita kiinteistöomistamiseen liittyvistä asioista, Senaatti-kiinteistöistä ja niin edelleen, ja aikanaan tullaan sitten saamaan näistä hyvä ja seikkaperäinen selvitys jatkokeskustelun pohjaksi. Toivon, että tämä etenee prosessin lailla, niin laajasti eri valiokunnista tulee aina aika ajoin huolta tästä meidän kiinteistöomaisuutemme kunnosta ja taas toisaalta siitä hinnasta, joka siitä käytöstä maksetaan.

Kun täällä on paikalla lähes neljännes puolustusvaliokuntaa ja muun muassa entinen puolustusministeri, niin tiedän, että salista löytyy ymmärrystä sille, että puolustushallinnon tilojen osalta puhutaan kuitenkin hyvin poikkeuksellisesta tilamassasta, joka ei ole muutettavissa yksityiskäyttöön. Sitä ei ole syytä muuttaa, mutta se ei ole myöskään teknisesti mahdollista, kun on monenlaisia räjähde-, varikkoalueita ja varastoja ja muuta vastaavaa. Kuitenkin tällainen laskennallinen lähes automaattinen jakomalli syö jatkuvasti tätä kiinteistömassaa kasvavin kuluin. Tässä edustajakollegat Jarva ja Savola ja edustaja Mikkonen jo aikaisemminkin puhuivat tästä kiinteistöomaisuudesta ja siitä uhasta, jonka tällainen automaattinen jakomalli keskipitkälläkin aikavälillä tuo puolustushallinnon koko bud-

Punkt i protokollet PR 63/2018 rd

jettiin. Vaikka me puhumme maanpuolustuksesta täällä ansiokkaasti ja isoilla kirjaimilla ja hyvässä yhteisessä hengessä, niin toivoisin, että se hyvä yhteinen henki ulottuisi myös niiden ratkaisukeinojen etsimiseen, joilla tämä kiinteistöiljotiini saataisiin pois puolustus-hallinnon niskasta. Pelkään, että seuraavalla vuosikymmenellä tullaan tilanteeseen, josta aikaisemminkin mainitsin, että ne lisämäärärahat, jotka maanpuolustukselle on annettu valmiuden nostamiseen, tulevat sitten käytettyä kiinteistölaskuihin, eikä se ole tietenkään tarkoituksenmukaista eikä toivottavaa. [Mikko Savola: Juuri näin, erittäin hyvä puheen-vuoro!]

17.38 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä yhtyä täällä keskustelun aikana esitettyyn kritiikkiin siitä, että vielä eilisessä lisätalousarviokeskustelussa ainakin hallituksen ja hallituspuolueiden taholta näitä valinnanvapauspilotteja ja niiden lisärahoitusta, rahoituksen tuplaamista 200 miljoonaan euroon, pidettiin erittäin tarpeellisina, mutta nyt olemme tosiaan kuulleet, että niiden valmistelu on keskeytetty. Kyllä tästä väistämättä jää sellainen kuva, ettei hallitus oikein kunnolla tiedä, tai tietäkö ollenkaan, mitä se on tekemässä. Vaikuttavatko sitten nämä loppuviikon hallituspuolueiden, molempien hallituspuolueiden, puoluekokoukset tähän? Mahdollisesti pormestari Vapaavuoren kritiikki luo kovaa painetta etenkin kokoomukselle, joka on kyllä kovasti profiloitunut talouspuolueena. Kyllä minä nyt toivon, että varsinkin kokoomus tässä ymmärtäisi painaa jarrua tai pistää pelin oikeastaan kokonaan poikki.

Tähän sote-uudistukseen liittyy niin suuria riskejä, että ne ansaitisivat kyllä huomattavastikin laajempaa tarkastelua kuin mitä tässä salissa tänään on ollut, mutta keskustelu vielä kevään, kesän ja syksykin aikana todennäköisesti jatkuu. Perustuslakivaliokunnan tuoreessa lausunnossa on kiinnitetty lukuisiin epäkohtiin huomiota, vakavaa huomiota. Valinnanvapauslainsäädännön osalta riskejä liittyy muun muassa rahoitukseen, potilaiden tietoturvaan, ylipäättään yhdenvertaisuuteen, mitä tähän valinnanvapausmalliin tulee, ja ne ovat isoja, todella isoja, kysymyksiä, jotka ovat yhä pääosin ratkaisematta.

Arvoisa puhemies! Kiinnittäisin huomiota myös siihen, että nämä uudistuksessa alun perin saataviksi kaavailut 3 miljardin euron säästöt näyttävät kovin ylimitoitetuilta. Sitä, tuleeko niitä ollenkaan, emme tiedä. Voi tulla lisäkustannuksiakin. Ainakaan eduskunta ei ole saanut mitään kunnollista kustannuslaskelmaa siitä, mistä nämä säästöt syntyisivät.

Totean vielä tähän loppuun, että nyt tässä Martti Hetemäen muistiossa esitetty 4 miljardin euron säästöpotentiaali, jonka katsotaan syntyvän tietoteknologian kehittymisestä ja tiedon paremmasta hyödyntämisestä, toteutuisi luultavasti myös ilman tätä sote-uudistusta.

17.41 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Kenenkään arviota väheksymättä, mistä säästöt tulevat ja kuinka niitä toteutetaan, niin sellainen tunnelma aika isosti tässä salissa on kuitenkin ollut, että arviot ovat vähän niin kuin tuuleen huutamista. Mistä tulee se 4 miljardia? Kyllä minä ainakin kansanedustajana toivoisin, että minä voisin saada jotakin konkreettista enkä vain sitä, että jos, jos ja jos. Siis toiveiden mukaan on rakennettu niin ainutlaatuinen ja suuri historiallinen muutos, jonka taloudellisia vaikutuksia ei kansanedustaja pysty arvioimaan. Sille ei nyt tarvitse mitään Excel-taulukkoa laittaa eteen, mutta jotain pitäisi kuitenkin olla käsillä. Siinä mielessä täytyisi olla ehkä vähän enemmän. Tästä olen huolissani ja toivon, että jotain vielä kristallisoituisi, niin että me voisimme päätöksentekijöinä olla valmiimpia tekemään tämän historiallisen päätöksen, johon tässäkin esityksessä viitataan.

Punkt i protokollet PR 63/2018 rd

17.42 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Pakko vielä sanoa, että kovin vaatimattomasti edustaja Myllykoski sanansa esitti, kun sanoi, että ehkä hieman tarkemmin, kun puhutaan tästä sotesta. Varmasti tällä piiloviestinä halusitte sanoa, että tämä sana ”hieman” ei ole välttämättä ihan se, mitä tässä kaipaamme, vaan kaipaamme hyvin paljon tarkempia arvioita.

Ja kun tässä, puhemies, puhutaan nyt Valtiontalouden tarkastusvirastosta, niin sehän on antanut paljon kritiikkiä muun muassa esimerkiksi siitä, että nämä säästötavoitteet eivät välttämättä tule toteutumaan — ja poikkeuksellisen suurta epävarmuutta on tietenkin koko soteen liittyen. Olisi sinänsä ihan oma tarinansa tämä kulma, minkä edustaja avasi, eli se, kuinka eduskunta ylipäättään voi ajatella, että se hyväksyy uudistuksia, kun meillä on niin hiuksenhienon pienet tiedot siitä, mikä kustannusluokka on.

Puhemies! Olemme olleet tilanteissa, että edustaja joutuu kysymään asiantuntijakuulemisessa, että voisitteko edes miljardin tarkkuudella arvioida, mitä joku asia tulee kustantamaan. Se on aika huikkea, kun monta kertaa monen asian kohdalla joudumme täällä arvaamaan, onko lopputulos plusmerkki vai miinusmerkki. Tietenkin tämänkin keskustelun aihepiiriä tämä sinänsä sivuaa, koska nämä ovat kuitenkin isoja tilinpidollisia kysymyksiä ja rahaeriä, mitä tässä liikkuu, ja tulevia raameja tehdään.

Pyydän kiinnittämään huomiota siihenkin tosiasiaan, mikä tällä hetkellä on meillä valtiovarainvaliokunnassa, että me olemme antamassa julkisen talouden suunnitelmasta kohtapuoliin mietintöä ja meillä ei ole vielääkään esimerkiksi sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntoa, jota ei tule — he eivät sitä nyt sitten hallituspuolueiden toimesta halunneet antaa — ja olemme tilanteessa, että valtiontalouden tuleva raami on aivan eri mittasuhteessa kuin taas sote. Tähänhän muun muassa perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota, että tulee pystyä turvaamaan rahoituksen riittävyys, sote-palveluiden riittävyys maakunnissa. Tällä tietoa se ei tietenkään tule olemaan näin. Nyt olemme tilanteessa, että jännitämme jokaista päivää, jokaista tulevaa päivää, että miten asia kehittyy, mutta harvoinpa on tällaisia tilanteita tosiaan nähty, varsinkin kun me teemme siis megaluokan ja vuosituhannen uudistusta tässä talossa.

17.45 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Vaatimattomana edustajana halusin sanoa, että jos edes vähän, [Pia Viitanen: Edes vähän!] sillä kun edustajalle laitetaan tuossa puhemiehen korokkeella huppu silmille ja pyöräytetään ympäri, niin olisi hyvä tietää edes hieman, mihinkä suuntaan oltaisiin menossa, eli olisi hyvä olla edustajalla tiedossa edes se, mistä ne mahdolliset säästöt otetaan ja mitenkä rahoitetaan se kaikki, kuten tässä erityisesti juuri edustaja Viitanen toi hyvin esille: mitenkä voidaan suunnitella rahoitusta, jos meillä ei ole mitään pohjaa, mihinkä perustaa suunnitelmia. Pidän kyllä jotenkin semmoisena abstraktisena kuviona sitä, että täällä valiokunnissa joudutaan tekemään päätöksiä ilman perustavaa pohjaa sille, mihinkä omat päätökset perustuvat. Olemme tavaltaan hajanaisen tiedon varassa, ja se on todella ikävä asia.

Mutta, arvoisa puhemies, lakkaan pitkittämästä.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till revisionsutskottet.